

איטלקי כפול

מאצ'ואיזם ואלגנטיות, חולשה וכוח. מחווה לשחקן מרצ'לו מסטרויאני חושפת את סוד קסמו של אחד הסמלים המרכזיים בייצוג הגברי בקולנוע

לא היה עור שחקן בתולדות הקולנוע האיטלקי שהציג את פניה הרבות של הגבריות האיטלקית, משיא המאצ'ואיזם והאלגנטיות ועד לעומקן של החולשה והנלעגות אפילו, כמו מרצ'לו מסטרויאני, שמת ב-1996 והוא בן 72.

שלושה סרטים בכיכובו של מסטרויאני יוקרנו בפסטיבל וכן הסרט התיעודי "מרצ'לו מסטרויאני: אני זוכר, כן אני זוכר", שביימה ב-1997 אנה מריה טאטו, שהיתה אחת מבנות זוגו. אלה הם שלושה סרטים מתוך יותר מ-140 סרטים שבהם מסטרויאני הופיע, והלב נחמץ כשנזכרים בכל הסרטים שלא הוקרנו שנים רבות על מסך הקולנוע ("לילות לבנים" ו"הזר" של לוקינו ויסקונטי, "אנו הגניבים" של מריו מוניצ'לי, "אנטוניו היפה" של מאורו בולוניני, על פי תסריט של פייר פאולו פזוליני, "אתמול, היום ומחר" של ויטוריו דה סיקה, "הזליחה הגדולה" של מהקו פרארי, "עיניים שחורות" של ניקיטה מיכאלקוב ועוד רבים; ואיך אפשר להצדיע למסטרויאני מבלי להקרין את "שמונה וחצי" של פרדיקו פליניז).

קשה אפוא להתייחס אל ההקרנות בפסטיבל כרטרוספקטיבה, ואפילו לא כמחווה של ממש. בכל זאת, הסרטים שיוקרנו מייצגים את דמותו של מסטרויאני משלוש זוויות שמשלימות זו את זו לאותו

מרצ'לו מסטרויאני. פניה הרבות של הגבריות האיטלקית

דיוקן גברי שמסטרויאני הציג על הבר במורכבות ושנינות שאין כדוגמתה. המקבץ כולל את "לה דולצ'ה ויטה" של פרדיקו פליני, שזיכה את מסטרויאני בפרסום בינלאומי והשנה מציינים יובל לצאתו לאקרנים; את "הלילה" מ-1961, הסרט השני בטריילוגיית הניי כור העירוני של מיקלאנג'לו אנטוניוני, שהחלה שנה קודם לכן עם "אוונטורה" ונמשכה עם "ליקוי חמה"; ו"גירושים נוסח אימליה", הקומדיה המצליחה של פיטרו ג'רמי, אף היא מאותה שנה, שזיכתה את מסטרויאני במועמדות לאוסקר בקטגוריית השחקן הטוב ביותר (הסרט זכה בפרס התסריט המקורי הטוב ביותר).

כאשר מציינים את שלושת הסרטים האלה זה בצד זה, מתבהר הדיוקן שמסטרויאני הציב לצופים בשני העשורים וחצי שבהם כיכב על הבר. האם נראה על הבר הקולנוע ווגיפה ואלגנטי יותר ממרצ'לו מסטרויאני וז'אן מורו, הצועדים זה בצד זה על המרשאה, באור השחר העולה, בסופה של מסיבה אלגנטית בסופו של "הליי לה"? האם נראה על בר הקולנוע מאהב פאתטי מזה שמסטרויאני גילם בסרטו של ג'רמי, שמציג את סיפורו של אציל סיציליאני, שמנסה לרהוף את רעייתו לזרועות מאהב? והאם היתה סצנה בתולדות הקולנוע שנחרטה יותר בזיכרון מו "שב'לה דולצ'ה ויטה", שבה מסטרויאני, המגלם עיתונאי הסוקר את חיי הראווה של החברה האיטלקית, נחלץ לעזרתה של איטה אקברג השיי כורה, שמדשדשת במימי המזרקה, כשהיא לבושה בשמלת ערב שחורה נוסח זו של ריטה הייורדת ב"גילדה"?

דמותו של מסטרויאני, כפי שהיא מתגלית גם בשלושת הסרטים שיוקרנו בפסטיבל, נעה בין איפוק להחצנה; בין הפגנה של שליטה מאצ'ואיסטית לכניעה למציאות חברתית ותרבותית שני שלטת על ידי נשים; ובין היענות לאשליה שהוא כשליטה להכרה בעובדה שאותה אשליה שולטת בו. מסטרויאני הפגין את הניגודים האלה באינטואיטיביות, והיא שהפכה את הופעותיו לאפקטיביות כל כך, וגם בתבונה אין קץ וברצינות שהיתה גם מלווה לעתים בקריצה מלאת הומור. יותר מכל הפגין מסטרויאני על הבר, בסרטיו הטובים ביותר, גאווה פגועה ופגיעה, והיא זו שהפכה אותו לאחד הסמלים המרכזיים בייצוג הגברי על הבר.

אורי קליין